

Del 1:

Musikskolelandskabet 2017

Der stilles i musikloven krav om, at der skal være en musikskole i alle landets kommuner, og musikskolens kerneopgave er beskrevet i loven og i bekendtgørelsen om musikskolerne. Betragter man musikskolens overordnede formål, som det er beskrevet i musiklovens § 3, stk. 3, fremgår det, at musikskolen har til formål at:

”Udvikle og fremme elevernes musikalske evner og kundskaber gennem sine undervisningstilbud samt i øvrigt at virke til fremme af det lokale musikmiljø”.

Inden for rammerne af lovgivningen varierer musikskolerne i forhold til bl.a. størrelse, udbredelse, fokusområder, og undervisningsformer. Det er lokale forhold såsom geografi, demografi, ressourcer og lokale prioriteringer, der er afgørende for sammensætningen og tilrettelæggelsen af musikskolens tilbud. Eksempelvis kan der være leder- eller lærerkræfter på musikskolen, som har særlige kompetencer indenfor bestemte områder, eller der kan være et stærkt lokalt musikmiljø, som musikskolen indgår i samarbejde med, eller andre særlige forhold i kommunen, som gør, at musikskolen har nogle bestemte satsningsområder.

Tænketanken har været i kontakt med udvalgte musikskoler, der eksemplificerer forskellige musikskoleprofiler. Der kan sandsynligvis findes andre profiler, ligesom der findes kombinationer af de beskrevne profiler, men som typer kan følgende profiler give et billede af, hvordan musikskolelandskabet er sammensat i dag¹:

- *Musikskolen med stor geografisk spredning* - eksemplificeret ved Tønder Musikskole og Mariagerfjord Kulturskole, som dækker et geografisk vidtstrakt område og som bl.a. har en høj grad af decentral undervisning på skoler mv. i de enkelte nærområder
- *Musikskolen med et særligt satsningsområde* - eksemplificeret ved Holstebro Musikskole, der har opbygget en profil med satsning på et sammenhængende forløb for børn og unge omkring den klassiske musik, bl.a. gennem samarbejde med symfoniorkestret Orkester MidtVest. Eller Mariagerfjord Kulturskole, der især satser på korsang med musikskolens rytmiske pigekor som flåskibet, der i mange sammenhænge fungerer som ambassadør for musikskolen og kommunen.
- *”All-round-musikskolen”* med et bredt dækkende undervisningstilbud eksemplificeret ved Vordingborg Musikskole. Et andet eksempel er Herlev Musikskole, der bl.a. har fokus på breddeindsats og samarbejdet med
- *Storbymusikskolen med fokus på socialt udsatte børn og unge*. På Aarhus Musikskole arbejder man i MusikUnik inspireret af El Sistema med musikken som redskab på at give udsatte børn og unge mulighed for at bryde negative cirkler, finde nye livsvilkår og indgå i et stærkt, genkendeligt og åbent fællesskab.

¹ Tænketanken har været i dialog med 6 udvalgte musikskoler, se desuden bilag xx for nærmere ”besøgsrapporter”.

Musikskolen som lokal kulturinstitution

Musik (og kultur)skolen er ikke kun et undervisningssted men også en lokal kulturinstitution². Musikskolen fungerer i mange kommuner på linje med f. eks. bibliotekerne som et kulturelt samlingssted for såvel børn som voksne, som koncertsted og forsamlingshus. Musikskolen fungerer også i vidt omfang som kulturel ambassadør for kommunen, når eksempelvis grupper af elever optræder på rådhuset eller på kommunale institutioner. Sigtet kan bl.a. være at synliggøre musikkens potentialer i forhold til f.eks. inklusion, arbejdsmarked, sundhed, eller anden undervisning. Der har bl.a. i de seneste år været fokus på sammenhængen mellem musik og sundhed, og hvordan musikken kan bruges i det danske sundhedsvæsen³.

[Illustration: musikskolen som lokalt samlingspunkt]

Flere musikskoler arbejder med socialt udsatte børn og unge – og benytter forskellige former for musikalsk samvær som løftestang skabelsen af sociale fællesskaber. Ligeledes findes efterhånden mange eksempler på musikskoler, som har anvendt musikken som et aktivt redskab til at styrke integrationen i lokalområdet. Ved gennem musikken at skabe fællesskab, sammenhold på tværs af sproglige og kulturelle skel.

[Illustration Eksempel med Høje-Taastrup Musikskole, som med orkesterprojektet HOPE har fået 80 børn og unge fra ghetto-området Taastrupgaard til at spille sammen i et orkester]

Musikskolens elever - antal elever og sociale aspekter

En vigtig del af tænketankens arbejde har været at belyse musikskolernes elevtal, herunder at sætte tal på, hvor stor en andel af danske børn og unge, musikskolerne når ud til, samt om der er tale om sociale skævheder i sammensætningen af eleverne. I tænketankens kommissorium er det antaget, at:

- Omkring 10 procent af danske børn kommer i musikskoler
- Elevtallet er dalende
- Folkeskolereformen har åbnet mulighed for i højere grad at nå ud til alle børn.
- Deltagerbetalingen medfører sociale skævheder i sammensætningen af børn, der går i musikskole

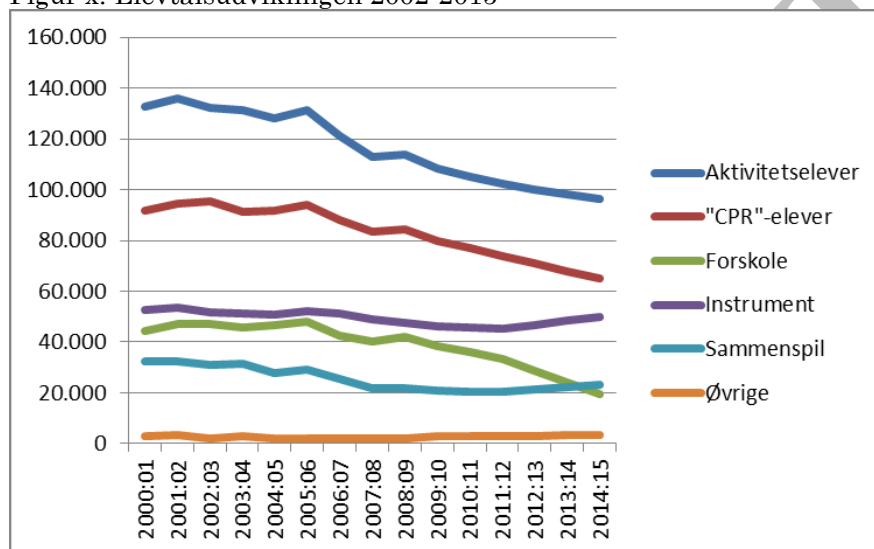
Tænketanken har med hjælp fra Danmarks Statistik fået foretaget en række analyser og datatræk fra musikskolestatistikken og har desuden selv foretaget en supplerende spørgeskemaundersøgelse blandt musikskolerne.

² En opgørelse fra Slots- og Kulturstyrelsen fra 2016 viser, at cirka halvdelen af landets musikskoler er såkaldte kulturskoler og tilbyder undervisning i andre kunstfag end musik. Navnlige efter kommunalreformen i 2006 er der sket en stigning i antallet af kulturskoler.

³ Der er efterhånden gennemført en del forskning på området, som viser, at musik har en positiv effekt på en række forskellige somatiske og psykiatriske tilstande. Dog er der stor forskel på, hvor velunderbyggede, resultaterne indenfor de forskellige områder er.

Musikskoletænk tankens undersøgelser har vist, at antallet af *forskoleelever* (dvs. undervisning for de 0-6-årige) er faldet fra ca. 50.000 til 20.000 over en meget lang periode fra og med 2002. Antallet af *instrumentalelever* ligger nogenlunde konstant på knap 50.000⁴. Antallet af *sammenspilelever* er faldet fra 31.000 til 24.000 og synes at have taget et ”dyk” i årene 2005-2008 for derefter at stabilisere sig. For så vidt angår sammenspilelever er tallene dog ikke helt præcise, idet sammenspilelever ikke altid opgøres selvstændigt og dermed tæller med i statistikken, idet sammenspil på mange musikskoler indgår som et gratis supplement til instrumentundervisning. Ses på det samlede antal elever opgjort som tilmeldt på CPR-nummer⁵, er det faldende – hvilket primært skyldes faldet i antal forskoleelever. Tendensen er vist grafisk for samtlige elevtalskategorier i figur xx nedenfor. En udførlig redegørelse for hele dataanalysen ses i bilag 4.

Figur x. Elevtalsudviklingen 2002-2015⁶

Kilde: Danmarks Statistik

Musikskoletænk tanken har også konstateret at musikskolen i dag målt som CPR-registrerede elever når ud til 65.000 elever svarende til 4 procent af hele målgruppen på de 0-24 årige, mens musikskolen når en procentdel på 7 for så vidt angår de skolesøgende børn mellem 6 og 16 år⁷. Musikskolerne har igennem de seneste år intensiveret deres samarbejde med folkeskolen, og i mange af disse samarbejder registreres de deltagende folkeskoleelever ikke som elever i musikskolen. Inddrages tal for disse elever, som musikskoletænk tanken har indhentet fra musikskolerne, kommer musikskolerne i kontakt med yderligere 50.700 børn og unge⁸.

⁴ Om de forskellige elevkategorier se nærmere bilag xx om den statistiske analyse af elevtallet

⁵ Efter overgangen til Danmarks Statistik i 2013 registreres eleverne på CPR-nummer, hvilket viser det reelle antal børn og unge, som er tilmeldt musikskolen uanset aktivitet. For perioden før 2013 er anvendt en beregning, se bilag 4

⁶ Det vurderes ikke at være relevant at gå længere tilbage end 2002, idet musikskolerne indtil da stadig var under opbygning. Det blev først lovfæstet, at der skulle være en musikskole i hver kommune fra kommunalreformen i 2006.

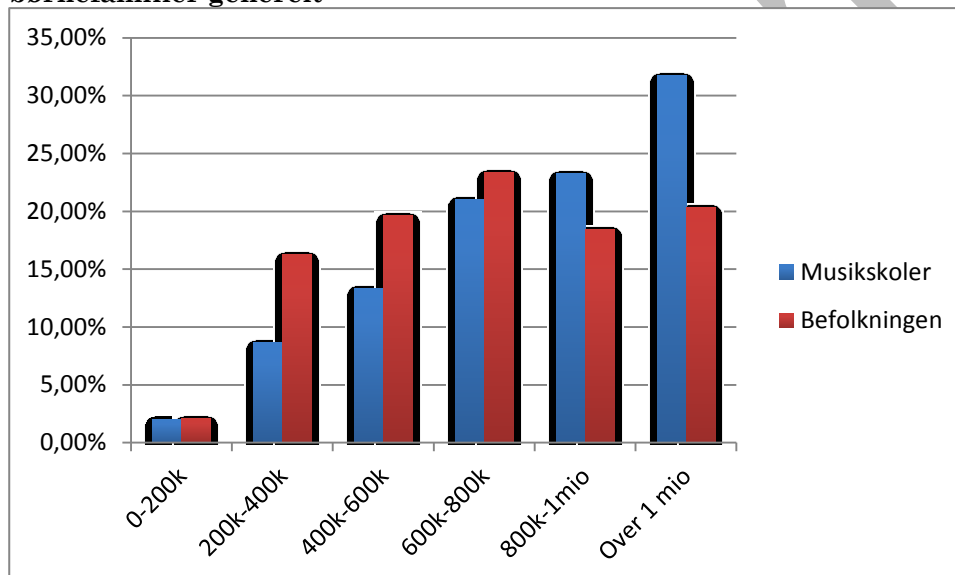
⁷ Tænk tanken har valgt at basere sig på Danmarks Statistiks oplysninger, som kun omfatter de børn og unge der i et givent år er tilmeldt musikskolen. Hvis i stedet ville opgøre alle børn og unge, der på et eller andet tidspunkt har gået i musikskole, bliver elevtallet naturligvis langt højere end de 4 eller 7 procent.

⁸ Se bilag 4. Der er tale om et beregnet tal på baggrund af de indkomne svar i tænketankens spørgeskemaundersøgelse

Tænketanken mener ikke, at aktiviteterne i musikskolernes folkeskolesamarbejde er tilstrækkeligt sammenlignelige med den aktivitet, der foregår for musikskolens tilmeldte elever, til at man blot kan sammenlægge de to tal. Det ser imidlertid ud til, at musikskolernes samarbejde med folkeskolen har åbnet et nyt arbejdsfelt for musikskolerne med mulighed for at nå ud til langt flere børn end tidligere.

Endelig har musikskoletænketanken konstateret, at der er tale om markante sociale skævheder i sammensætningen af de børn, der går i musikskole. Med registreringen af eleverne på CPR-nummer i Danmarks Statistik er det muligt at undersøge musikskoleelevernes socioøkonomiske baggrund og dermed sammenholde musikskolefamilierne med den gennemsnitlige børnefamilies husstandsindkomst og uddannelsesniveau.

Figur xx. Musikskolefamiliers husstandsindkomster sammenlignet med børnefamilier generelt

Kilde Danmarks Statistik

Som det fremgår af figuren, er der klart flere højindkomstfamilier - med husstandsindkomster fra 800.000 kr. og opefter - blandt musikskolefamilierne end blandt børnefamilierne generelt. Samme tendens gør sig gældende i forhold til uddannelse og etnisk oprindelse, og analysen viser således samlet, at musikskoleelevernes forældre statistisk set er bedre økonomisk stillede, har et højere uddannelsesniveau og er af mere "gammeldansk" oprindelse, end gennemsnittet af den danske befolkning. Talanalysen bekræftes af tænketankens kvalitative interview med i alt 8 musikskoleelever⁹, som hvori musikskolebørnene giver udtryk for, at den økonomiske baggrund har betydning for børns muligheder for at gå i musikskole

⁹ Se nærmere bilag x

Køn og instrumentvalg

Musikskolestatistikken viser visse kønsbetingede forskelle i børns instrumentvalg. I den samlede elevgruppe af 0-24-årige er pigerne således i overtal i de fleste instrumentgrupper bortset fra elguitar, elbas, slagtøj, messingblæsere og kontrabas. Imidlertid viser det sig, at jo ældre eleverne bliver, jo mere udjævnes kønssammensætningen, således at der faktisk blandt de ældre elever er en svag overrepræsentation af drenge. På sammenspilsområdet er pigerne f.eks. i overtal indtil 14 år, men bliver derefter i undertal. På det rytmiske område er der en tendens til, at piger fravælger instrumenter og prioriterer sang¹⁰. Om den samlede analyse af de kønsmæssige aspekter af børns og unges instrumentvalg, se bilag xx.

Om børn og unges ønsker og behov i musikskolen:

En undersøgelse fra 2016 ved ungdomsforsker Søren Østergård fra Center for Ungdomsstuder (CUR)¹¹ viser bl.a., at de faste fritidsaktiviteter såsom idræt, fritids- og ungdomsklub, musikundervisning, spejder mv., fortsat er en central del af fritidslivet for børn/unge i 7.-9. klasse. Ungdoms – og fritidsklubberne har tabt terræn, mens musikskoler og idrætsorganisationer har fastholdt deres ”markedsandel”.

Unge interesse for musik har været konstant over de seneste 6 år og således fortsat er en vigtig fritidsaktivitet for unge ¹². Søren Østergårds undersøgelse viser således samme udviklingstendens over tid som musikskolestatistikens tendens for så vidt angår instrumentalundervisning: At musikinteressen fastholder sin markedsandel i denne aldersgruppe af skolesøgende børn/unge i alderen 6-16.

Både Søren Østergårds undersøgelse og tænketankens egne elevinterview viser, at seriøsitet, faglighed og progression i den enkelte elevs udvikling er vigtigt for de unge. Også rollemodeller og forbilleder er vigtige – og de er lokale fra nærmiljøet, såsom ældre elever, MGK-elever mv. For de unge er det ligeledes vigtigt at spille sammen med andre, og at fællesskaberne fungerer. Læreren er central som vejleder for eleverne, for at skabe relationer og være kulturbærer samt – for de lidt ældre elever som facilitator for selvorganiserede projektføløb. Den ideelle lærer er på én gang fagligt kompetent og indfølelse og socialt motiverende. Ellers skal der være begge typer og mulighed for at skifte og bytte lærer. Eleverne efterlyser også mere åbenhed for nye ideer fra eleverne, medbestemmelse og selvorganisering, især for de lidt ældre

¹⁰ Af NIRAS rapporten fra 2012 fremgik, at 75 procent af de piger, der ansøger rytmisk MGK søger ind med sang.

¹¹ ”ung I en præstationskultur....2016, se nærmere bilag xx

Musikskolernes økonomi

Musikskolernes økonomi udgøres for hovedparten af kommunale tilskud suppleret af deltagerbetalingen og det statslige tilskud.

Musikskolernes økonomi 2017

	mio. kr.	procent
Statsligt tilskud	93	11
Deltagerbetaling	208	25
Andet		4
Kommunalt tilskud (beregnet)	524	0,5
I alt	829	63,5

Kilde: Danmarks Statistik

Som det fremgår af tabellen udgør det kommunale tilskud 524 mio. kr., svarende til 63,5 % af musikskolernes økonomi. Deltagerbetalingen udgør med 25 % en forholdsvist stor andel af musikskolernes økonomi, mens statsrefusionen kun udgør 11 %.

Om sammenhængen mellem udgifter og aktiviteter viser musikskolestatistikken, at musikskolerne i perioden 2002-2016 har haft stigende udgifter til lærerløn, som ikke modsvares af en tilsvarende stigning i aktivitetsniveauet udtrykt ved antallet af aktivitetselever. Udgiften pr. aktivitetselev er således i perioden steget fra ca. 5.000 kr. til ca. 7.900 kr. svarende til en stigning på 56 %. Forklaringen på de stigende udgifter pr. aktivitetselev er dels, at flere lærere er blevet overenskomstmæssigt sikret fastansættelse, hvormed følger en række rettigheder, som samlet fører til højere lærerlønsgudgifter, dels at musikskolerne i de senere år har fået større fokus på eksterne samarbejdsaktiviteter, især samarbejde med folkeskolen, som trækker lærerlønninger men ikke statsrefusion.

Sammenhæng mellem deltagerbetaling og statsligt tilskud

Statens bevilling til musikskolerne udmøntes i dag gennem en refusionsordning, som refunderer kommunernes udgifter til musikskolelærere. Der er tale om, at staten refunderer kommunernes udgifter til lærerlønninger ved musikskolerne inklusive udgifter til transport, husleje og lederløn. Dette beregnes på baggrund af et budget over de forventede udgifter, som musikskolerne indsender til Slots- og Kulturstyrelsen, hvorefter refusionen udbetales. Deltagerbetalingen indgår som beskrevet ovenfor som en væsentlig del af musikskolernes økonomi og dermed dens budget, som er grundlag for statsrefusionen. Deltagerbetalingen må ifølge musikloven ikke overstige 33,33 % af budgettet. Af tabel xx nedenfor fremgår, at der er en klar sammenhæng mellem størrelsen af deltagerbetalingen og størrelsen af det statslige tilskud, her eksemplificeret med henholdsvis de seks musikskoler med den højeste og de seks med den laveste deltagerbetalingsprocent¹³

¹³ Deltagerbetalingsprocenten er beregnet efter bekendtgørelsen som andelen af de samlede lærerlønsgudgifter tillagt 25 %. I skemaet er udgifterne til lærerløn m.v. fratrukket deltagerbetalingen, og herefter er statstilskuddet beregnet som en andel af de øvrige udgifter (kommunal og statsligt tilskud) til lærerløn m.v.

Tabel xx Deltagerbetaling og statstilskud

Musikskole	Lærerløn mv. (mio. kr.)	Deltagerbetaling Procent	Lærerløn minus deltagerbetaling	Statstilskud mio. kr.	Statstilskud i procent ¹⁴
Lemvig Musikskole	3,6	33	2,1	0,5	23
Rudersdal Musikskole	13,3	33	7,8	1,8	23
Musikhøjskolen (Frederiksberg)	9,5	33	5,6	1,3	23
Den kreative skole (Silkeborg)	8,9	32	5,4	1,2	22
Gentofte Musikskole	9,4	32	5,7	1,2	22
Gladsaxe Musik- og Billedskole	9,7	31	5,9	1,3	22
Glostrup Musikskolen	2,4	13	2,0	0,3	16
Brøndby Musikskole	3,5	13	2,9	0,5	16
Ishøj Kulturskole	4,4	12	3,7	0,6	16
Rødovre Kommunale Musikskole	5,1	11	4,4	0,7	15
Albertslund musikskole	7,8	11	6,7	1,0	15
Tårnby Kommunes Musikskole	6,0	10	5,3	0,8	15

Musikskolelærernes profil og kompetencer

En ny undersøgelse af de konservatorieuddannede musikskolelærere¹⁵ viser, at hovedparten af de ansættelsesforhold, der er på musikskolerne, har en ansættelsesgrad på under 50 % af en fuldtidsstilling. Dette betyder, at for langt de fleste konservatorieuddannede lærere, udgør ansættelsen på den enkelte musikskole kun en del af et sammensat arbejdsliv. Af undersøgelsen fremgår endvidere, at musikskolernes lærere fortrinsvis er konservatorieuddannede, og at musikskolerne mener, at de konservatorieuddannede lærere i kraft af deres høje musikfaglige niveau i overvejende grad opfylder musikskolernes behov. Samtidig efterlyser musikskolerne i takt med udviklingen af samarbejdet med folkeskolen nogle nye pædagogiske kompetencer inden for bl.a. forskolearbejde, projektarbejde og klasserumsledelse. På baggrund af dialog med konservatorierne konstateres¹⁶, at der er sket en opprioritering af pædagogik og praktik på konservatorierne i de senere år, og at konservatorierne har etableret samarbejde med blandt andre professionshøjskolerne om efteruddannelse samt med musikskolerne som aftagere af dimittender. Tænk tanken mener, at der i de kommende år vil være behov for, at der kommer flere studerende og mere synlighed omkring de pædagogiske uddannelses- og efteruddannelsesmuligheder på konservatorierne.

I august 2016 trådte en ny arbejdstidsaftale i kraft for undervisere på musikskoler inspireret af principperne for folkeskolelærernes arbejdstidsaftale. Den nye aftale giver mulighed for mere tilstedeværelse af lærerne end tidligere bl.a. med henblik på at fremme kollegialt samarbejde i team og styrke tværgående fokusområder.

¹⁴ Statstilskuddets andel af lærerlønsgifter tillagt 25 %, jf. musikskolebekendtgørelsen. Må ikke forveksles med refusionsprocenten, som er statstilskuddets andel af den samlede musikskoleøkonomi

¹⁵ Se nærmere bilag xx om aftagerundersøgelse for de pædagogiske arbejdsmarked, efteråret 2016 samt tænketankens dialog med konservatorierne

¹⁶ Se nærmere bilag xx

Musikskolens aktiviteter

Undervisning

Musikskolerne tilbyder en lang række forskellige undervisningsaktiviteter til børn og unge mellem 0 og 24 år – og mange har også tilbud til voksne. Musikskolen tilbyder undervisning med deltagerbetaling af elever, enten som soloundervisning i et instrument eller ved sammenspils- eller holdundervisning.

Instrumentalundervisningen finder ofte sted som soloundervisning i moduler på 22,5 minutter¹⁷ eller på større eller mindre hold. Yderligere tilbyder mange musikskoler forskoleundervisning til små børn (0-5 år) samt musikundervisning i samarbejde med folkeskolen.

Nedenfor i tabel xx vises ”Top 10” over hvilke instrumenter i musikskolerne, der har flest elever.

Tabel xx. Top 10 instrumenter i musikskolen. 2014-2015

Instrument	Antal elever
Klaver	14.500
Akk. Guitar	9.900
Slagtøj	5.500
Sang	4.800
Violin	3.500
El-guitar	2.100
Saxofon	1.400
Tværfløjte	1.300
El-bas	1.200
Synth/keyb	1.100

Kilde: Danmarks Statistik

Talentudvikling

Talent er et lidt vanskeligt begreb, som kan dække over mange forskellige typer evner og motivation. Tænk tanken lægger i sin forståelse af talentbegrebet i høj grad vægt på motivationsaspektet, som relaterer sig til elevens dedikation og vedholdenhed i sit ønske om at udvikle sin tekniske musikalske færdighed og sin musikforståelse. Netop motivationen er af vital betydning for, at musikskolens talentarbejde kan indgå i fødekæden til det professionelle musikliv. Samlet er det tænketankens indtryk, at musikskolerne arbejder målrettet med talentudvikling, både i store kommuner og i mindre. Bl.a. er der igennem de seneste ca. 15 år med støtte fra bl.a. de 4-årige musikhandlingsplaner fra Kulturministeriet¹⁸ oprettet forskellige former for talentundervisning og –klasser enten lokalt eller på tværs af kommunegrænser i et samarbejde mellem flere musikskoler. Nogle musikskoler samarbej-

¹⁷ Der findes også moduler på op til 45 minutter

¹⁸ Se nærmere bilag xx

der også med eksterne læringsmiljøer om talentudviklingen.¹⁹ Et udviklingsområde – som flere musikskoler allerede er i gang med - kunne være med inspiration fra idrættens verden at se mere samlet på talentundervisningen i forhold til de unges hverdag.

Skabende kompetencer

Ifølge musikloven og musikskolebekendtgørelsen har musikskolerne to hovedopgaver - instrumentalundervisningen og det skabende. Tænketankens dialog med musikskolerne og andre aktører peger imidlertid på, at der kun i begrænset omfang undervises i skabende musikkompetencer – dvs. komposition, improvisation og digital musikproduktion²⁰. Det er Tænketankens indtryk, at brug af skabende processer i undervisningen finder sted, men ofte er projektbaserede, enkeltstående initiativer, mens der i selve undervisningen i langt overvejende grad fokuseres på instrumentale færdigheder og udøvelse/reproduktion. Der kan være flere årsager til dette, herunder manglende interesse fra elever og forældre samt en traditionel forståelse af, at det skabende først kommer sent i forløbet, når eleven har helt styr på instrumentfærdigheder og reproduktioner.

Digitale redskaber i musikundervisningen

Begrebet ”digital undervisning” dækker over et forholdsvis bredt felt, der bl.a. omfatter anvendelse af nodeskrivningsprogrammer, ”lydskabende” programmer, sequencing, optagelse og redigering (lydtekniker) og computerunderstøttet undervisning og læring. Brug af digital undervisning er under udvikling men er stadig kun på et forstadium i forhold til praktisk anvendelse i undervisningen og i forhold til lærernes kendskab til de forskellige muligheder, der findes. F.eks. er det kun 22 af landets i alt 98 musikskoler, der tilbyder undervisning i musikteknologi, og der tilmeldt i alt 104 elever til området. Flere musikskoler har nævnt²¹, at man har forsøgt at oprette hold eller fag i f.eks. elektronisk musik, men at der ikke har været nogen nævneværdig efterspørgsel på undervisningen. Andre musikskoler satser målrettet på digital undervisning og oplever en stigende interesse fra eleverne. Tænketanken vurderer, at der er et stort potentiale i udvikling af nye digitalt baserede undervisningsformer på musikskolerne. I forhold til kommunikation om musikskolens tilbud og brug af sociale medier i forbindelse med arrangementer eller koncerter opleves det, at det i høj grad afhænger af, hvorvidt den enkelte lærer føler sig fortrolig med at anvende sociale medier og andre digitale platforme. Dette gælder ligeledes i forhold til brug af forskellige former for lukkede fora, hvor man udveksler noder, lydfiler, video mv. med eleverne.

Samarbejde med folkeskolen og med dagtilbud

Folkeskolesamarbejdet er et væsentligt udviklingsområde for musikskolerne. Samarbejdet er nu obligatorisk for både musikskoler og folkeskoler, og der er gode erfaringer flere steder i landet. Der er dog også udfordringer.

¹⁹ Om musikskolernes samarbejde med eksterne læringsmiljøer, se bilag xx

²⁰ Hermed menes digital musikproduktion med et kreativt/kompositorisk element

²¹ F.eks. af Vordingborg og Herlev musikskoler

I efteråret 2016 gennemførte KL en undersøgelse²², hvor kommunernes kultur- og fritidsforvaltninger blev adspurgt om folkeskolens samarbejder med musikskoler. 70 kommuner svarede, at arbejdet er i god udvikling, 22 at man er nogenlunde i gang men har væsentlige udfordringer, mens 6 kommuner svarer, at der er væsentlige udfordringer. Dog er tænketankens oplevelse, at der – hvis man spørger til samarbejdet på praktikerniveau – fortsat mange steder er store udfordringer, ikke mindst i forhold til finansieringen af samarbejdsaktiviteterne. Her opleves det ofte som en stopklods, hvis der f.eks. ikke er afsat midler centralt fra kommunen.

[Billedtekst/illustration: Ølstykke distriktsskole i Egedal Kommune, Lejre Musikskoles samarbejde eller Herlev Musikskoles meget store samarbejdsprojekt]

I dialogen med f.eks. forskellige organisationer på musikområdet har der været bred enighed om, at folkeskolesamarbejdet er vigtigt, at musikskolerne bør prioritere det og have blik for, hvilke udfordringer i skolen, musikskolen kan hjælpe til med. Det er dog samtidig vurderingen, at selv om musikskolen kan - og bør - byde ind med gode projekter og lærerkræfter, er relationen mellem musikskolen og folkeskolen ikke lige, og musikskolen kan ikke løfte samarbejdet alene. For at samarbejdet skal lykkes kræver det således en høj motivation fra såvel musikskolen som folkeskolen samt fra kommunens side.

Samarbejdet på dagtilbudsområdet er under udvikling, men påvirkes af musikskolens begrænsede ressourcer og undervisningskompetencer på dagtilbudsområdet.

Samarbejde med lokalt musikliv og eksterne læringsmiljøer

Der foregår over hele landet mange samarbejdsprojekter mellem musikskolerne og aktører såsom biblioteker, kirker, ungdomsskoler og spillesteder²³, samt med organisationer og det lokale musikliv. På musikskolernes hjemmesider oplyses der dog mest oplyses om egne aktiviteter - undervisning, koncerter mv. Det har derfor været vanskeligt at afdække omfanget af musikskolernes outreach. Flere af de aktører tænketanken har talt med²⁴, fremhæver, at de gerne vil øge samarbejdet med musikskolerne men fornemmer en vis tøven. Visse steder møder man skepsis fra musikskolen, for om der nu opstår konkurrence om eleverne eller om bevillingerne – mens man andre steder forstår, at samarbejdet kan gavne begge parter.

De lokale selvorganiserede amatørmusikliv og alternative læringsmiljøer spiller en vigtig rolle gennem projekter, hvorigennem der ydes gratis, eller næsten gratis, musiktilbud til børn og unge, hvilket muligvis til en vis grad kan modvirke musikskolernes socialt skæve elevsammensætning. Svaghederne er, at tilbuddene mest findes i de større byer, samt at camps og projekter ikke erstatter den kontinuerlige læring - som musikskolerne står for. Men der vil være perspektiver i et øget samarbejde og vidensdeling mellem musikskolerne og amatørlivet/det uformelle system.

²² Henvi sning

²³ Se i bilag...liste fra DMKL over samarbejdsprojekter mellem musikskoler og eksterne aktører

²⁴ Se nærmere bilag xx om samarbejde med eksterne læringsmiljøer

Styrker og udfordringer

Musikskolernes styrker

- Det faglige niveau er højt. Musikskolerne er et landsdækkende netværk af musikalsk kompetence og har således meget at tilbyde i forhold til børn og unges krav om høj faglighed.
- Musik har over de seneste 10 år fastholdt sin position som en vigtig fritidsaktivitet blandt skolesøgende børn og unge
- Musikskolerne er bærere af en musikalsk kulturarv og en musikkultur baseret på aktiv musikudøvelse
- Musikskolerne er vigtige kulturinstitutioner i lokalområdet. I mange kommuner har musikskolerne stor betydning for det lokale kulturliv og udgør et knudepunkt i forhold til kommunens musikliv. Bl.a. arbejder flere musikskoler med socialt udsatte børn og unge – og benytter forskellige former for musikalsk samvær som løftestang skabelsen af sociale fællesskaber. Ligeledes findes efterhånden mange eksempler på musikskoler, som har anvendt musikken som et aktivt redskab til at styrke integrationen i lokalområdet.
- Musikskolerne arbejder målrettet med talentudvikling også i mindre kommuner
- Der er en vis mangfoldighed i musikskolernes profiler og dermed i den lokale tilgang til musikskolens rolle i kommunen. Dette skaber mulighed for gensidig inspiration og udvikling af nye ideer.

Musikskolernes udfordringer

- Musikskolernes elevsammensætning er socialt skæv, idet musikskolen kun når en forholdsvis lille og privilegeret gruppe af elever. Deltagerbetalingen er høj, og dette afskærer mange børn fra musikundervisning. Tænketanken vurderer, at det er en udfordring for musikskolernes politiske legitimitet, at de ikke når en større andel af den samlede gruppe af 0-24-årige
- Det må konstateres, at musikskolerne igennem en længere periode har haft stigende udgifter til lærerløn, som ikke har været modsvaret af en tilsvarende stigning i antallet af elever.
- Den nuværende statslige støtte i form af refusion af lærerlønsudgifter fremmer en høj deltagerbetaling – på trods af, at intentionen i loven netop er at begrænse deltagerbetalingen
- Flere aktører efterlyser en højere grad af refleksion over egen praksis og større fokus på udvikling. Bl.a. bør musikskolerne blive bedre til at håndtere det un-

ges ønsker om selvorganisering og projektarbejde samt facilitering af musikalske fællesskaber.

- De fleste musikskoler har fortsat et lidt for ensidigt fokus på instrumentale færdigheder og kunne i større grad satse på de skabende kompetencer og på digital musikundervisning.
- I takt med udviklingen af musikskolernes samarbejde med folkeskole og dagtilbud har musikskolen brug for nogle nye pædagogiske kompetencer i lærerstaben inden for bl.a. forskolearbejde, projektarbejde og klasserumsledelse. Navnlig inden for småbørnsområdet mangler der pædagogiske kompetencer.
- Samarbejde med det lokale musikliv og de eksterne læringsmiljøer fungerer mange steder godt men kunne udvikles mere. De alternative læringsaktører udbyder gratis eller næsten gratis undervisning til børn og unge på projektbasis, hvilket muligvis kan modvirke musikskolernes egen socialt skæve elevsammensætning. Der kunne være store potentialer i et øget samarbejde om at nå nye målgrupper for musikskolerne.
- Det er bekymrende, at forskoleelevtallet er faldet så meget som det er. Forskolearbejdet er vigtigt for både en bredere rekruttering og for opbygningen af musikalske fællesskaber.